

UTJECAJ GLAZBENIH FESTIVALA NA TURIZAM REPUBLIKE HRVATSKE

Kalan, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac
University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:929164>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-19**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied
Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

Ana Kalan

**UTJECAJ GLAZBENIH FESTIVALA NA TURIZAM
REPUBLIKE HRVATSKE**

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2022.

Ana Kalan

**UTJECAJ GLAZBENIH FESTIVALA NA TURIZAM
REPUBLIKE HRVATSKE**

ZAVRŠNI RAD

Veleučilište u Karlovcu
Poslovni odjel
Stručni studij ugostiteljstva

Kolegij: Osnove specifičnih oblika turizma

Mentor: dr. sc. Mateja Petračić

Matični broj studenta: 0618617017

Karlovac, ožujak 2022.

ZAHVALA

Želim se zahvaliti svim svojim prijateljima koji su mi uvijek pomagali i podržavali me te kolegama na međusobnoj pomoći tijekom svih godina studiranja. Također se ovim putem zahvaljujem svojoj mentorici dr.sc. Mateji Petračić na strpljenju i pomoći, kako u izradi ovog završnog rada, tako i tijekom studiranja. Posebno se želim zahvaliti svojim roditeljima i bratu, čija mi pomoć i podrška neizmjereno znače.

SAŽETAK

Istraživački problem završnog rada odnosi se na utjecaj glazbenih festivala na turizam Republike Hrvatske. Svrha rada je putem teorijskog dijela definirati i opisati glazbene festivale, s naglaskom na festivale pop i klasične glazbe te također prikazati neke od najpoznatijih festivala u svijetu i Hrvatskoj, kao što su Dubrovačke ljetne igre, Splitsko ljeto, INmusic festival, Ultra festival i Seasplash festival. Za teorijski prikaz istraživanog problema koristit će se metoda analize, metode deskripcije i desk metoda istraživanja. Desk metodom istraživanja ispitali su se stavovi javnosti o utjecaju glazbenih festivala na turizam Republike Hrvatske. Nakon prikazanog desk istraživanja može se zaključiti kako ispitanici smatraju da glazbeni festivali u velikoj mjeri utječu na turizam Republike Hrvatske.

Ključne riječi: glazbeni festivali, pop glazba, klasična glazba, turizam, Republika Hrvatska

SUMMARY

The research problem of the final paper relates to the influence of music festivals on Republic Croatian tourism. Therefore, the purpose of the paper is to define and describe musical festivals, with emphasis on pop and classical music festivals, as well as to present some of the most famous festivals in the world and Croatia, such as Dubrovnik Summer Festival, Split Summer Festival, INmusic Festival, Ultra Festival and Seaspash Festival. The method of analysis, descriptive methods and desk research will be used for theoretical presentation of the investigated problem. Desk research examined public views about the impact of music festivals on Croatian tourism. After the desk research presented, it can be concluded that respondents believe that music festivals greatly influence Croatia's tourism.

Keywords: music festivals, pop music, classical music, tourism, Croatia

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	2
1.3. Sadržaj i struktura rada	2
2. GLAZBENI FESTIVALI	3
3. FESTIVALI KLASIČNE GLAZBE.....	5
4. FESTIVALI POP GLAZBE	11
5. GLAZBENI FESTIVALI U HRVATSKOJ	13
5.1. Značaj INmusic festivala za turizam grada Zagreba.....	13
5.2. Značaj ULTRA festivala za turizam Splita.....	15
5.3. Značaj Seasplash Festival festivala za turizam Šibenika.....	16
5.4. Utjecaj glazbenih festivala na turizam Republike Hrvatske	18
6. ISTRAŽIVANJE STAVOVA JAVNOSTI O UTJECAJU GLAZBENIH FESTIVALA NA TURIZAM HRVATSKE.....	19
6.1. Uzorak i metodologija istraživanja	19
6.2. Prikaz i interpretacija rezultata	19
6.3. Zaključak provedenog istraživanja	29
7. ZAKLJUČAK.....	30
POPIS LITERATURE	32
POPIS SLIKA.....	33
POPIS GRAFIKONA	34
PRILOZI	35

1. UVOD

Glazbeni festivali iz godine u godinu privlače sve veći broj posjetitelja, promoviraju turističku destinaciju te doprinose povećanju turizma. Razlog odabira teme je upravo taj što glazbeni festivali konstantno privlače sve veći broj posjetitelja, stoga se kroz teorijski i empirijski dio želi prikazati na koji način i u kojoj mjeri utječu na turizam Republike Hrvatske.

Glazbeni festivali mogu se definirati kao manifestacije koje iz godine u godinu privlače sve veći broj posjetitelja. Mogu se podijeliti na dvije glavne grupe, odnosno festivale klasične glazbe i festivale pop glazbe. U velikoj mjeri utječu na turizam destinacije na kojoj se održavaju, pridonose profitu, broju noćenja i slično. Proteklih nekoliko godina glazbeni turizam u Hrvatskoj postao je iznimno popularan. Neki od najpoznatijih i najposjećenijih festivala su Ultra, In Music, Seasplash i slični. Također, glazbeni festivali doprinose turizmu Republike Hrvatske. Predmet rada je analizirati i istražiti glazbene festivale, kao i njihov utjecaj na turizam s naglaskom na turizam Republike Hrvatske.

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet rada je istražiti i analizirati utjecaj glazbenih festivala na turizam Republike Hrvatske.

Cilj završnog rada je analizirati najznačajnije glazbene festivale, prikazati izazove s kojima se suočavaju organizatori, prikazati pozitivne rezultate u povećanju turističke potrošnje i time dokazati značaj glazbenih festivala. Pored toga, cilj rada je ispitati stavove javnosti o utjecaju glazbenih festivala na turizam Hrvatske. Također, uz cilj je postavljena i teza završnog rada koja se odnosi na to da glazbeni festivali u Hrvatskoj imaju veliki utjecaj na turistički promet, povećanje broja dolazaka, broja noćenja i financijske rezultate.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Za teorijski prikaz istraživanih problema će se koristiti sljedeće metode: metoda analize, metode deskripcije i desk metoda istraživanja. Za izradu teorijskog dijela rada korišten je veći broj stručne literature različitih autora. Istraživački dio rada potkrijepljen je online anketnim upitnikom.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Završni rad „Utjecaj glazbenih festivala na turizam Republike Hrvatske“ strukturiran je kroz sedam glavnih poglavlja uz uvod i zaključak. U uvodnom dijelu prikazuju se predmet i cilj rada, kao i metodologija te struktura samog rada. U drugom poglavlju definiraju se i opisuju glazbeni festivali, kao i njihova važnost. Kroz treće poglavlje naglasak je stavljen na prikaz glazbenih festivala klasične glazbe, dok se kroz četvrto poglavlje prikazuju festivali pop glazbe.

Kroz peto poglavlje naglasak je stavljen na opisivanje glazbenih festivala, prikaz tri najznačajnija festivala, odnosno INmusic festivala, Ulte i Seasplash festivala, kao i njihov utjecaj na turizam grada u kojem se održavaju. U šestom poglavlju prikazan je istraživački dio putem anketnog upitnika pomoću kojeg su se ispitali stavovi javnosti o utjecaju glazbenih festivala na turizam Hrvatske. Na samom kraju rada izveden je zaključak, naveden je popis korištene literature, tablica i slika, kao i priloga.

2. GLAZBENI FESTIVALI

Glazbeni festivali razvili su se kao industrija u nastajanju koja pridonosi mnogim nacionalnim gospodarstvima. Primjerice, glazbeni i umjetnički festival Coachella Valley u dolini Coachella na području Kalifornije zaradio je 2017. godine 114,6 milijuna američkih dolara. Glazbeni festivali danas također mogu poslužiti kao način izgradnje brenda za odredište, stvaranja jedinstvene slike za njega i privlačenja posjetitelja. Različiti festivali privlače brojne turiste. Primjerice, Lollapalooza, Electric Daisy Carnival Las Vegas, Ultra Music Festival, Electric Forest i mnogi drugi.¹ Podrijetlo glazbenih festivala datira iz drevne Grčke, gdje su takvi događaji često uključivali natjecanja u glazbi, umjetnosti i sportu.

Milwaukee +, 11-dnevni događaj u Wisconsinu promovira se kao najveći glazbeni festival na svijetu. Festival se održava godišnje od 1968. godine, privlači između 800.000 i 1.000.000 ljudi svake godine, a ugošćuje više od 800 glazbenika (Gibson, 2005). Woodstock festival 1969. godine privukao je gotovo 500.000 sudionika, a poljski spin-off Przystanek Woodstock je 2014. godine privukao 750.000 čime je postao najveći open air godišnji festival u Europi i drugi po veličini u svijetu. Za usporedbu, festival Roskilde u Danskoj svake godine privuče oko 135.000 gledatelja.²

Glazbeni festivali povećavaju razinu lokalnog poslovanja, popunjavaju hotelske kapacitete, a dugoročno gledajući poboljšavaju infrastrukturu, kvalitetu života lokalnog stanovništva i povećavaju vrijednost imidža odredišta. Uz to, mnoga odredišta imaju sezonski problem, što znači da su turistički tokovi koncentrirani u relativno kratkom razdoblju godine.³ Glazbeni festivali mogu igrati važnu ulogu u prevladavanju ovih problema i privući turiste i tijekom razdoblja izvan sezone. Festivali mogu imati značajan učinak na formiranje imidža destinacije i mogu pomoći u promociji, pozicioniranju i brendiranju istog, što može pridonijeti povoljnijoj percepciji potencijalne turističke destinacije.⁴

¹O'Toole, A.W., Harris R., Mc'Donnell, I.: Festival & special event management, John Wiley & Sons Australia Ltd, Milton, 2008., str. 24.

²Dulčić, A., Petrić, L.: Upravljanje razvojem turizma, Mate d.o.o., Zagreb, 2001., str. 56.

³Cerović, Z.: Animacija u turizmu, FTHM, Opatija, 2008., str. 36.

⁴Petrić, L.: Osnove turizma, Ekonomski fakultet u Splitu, Split, 2006., str. 64.

Za mnoga odredišta glazbeni festivali mogu privući široku pažnju javnosti medijskom pokrivenošću. Društveno-kulturne blagodati festivala na lokalnu zajednicu, poput povećane aktivnosti povezane s događajem i jačanja regionalnih vrijednosti i tradicije također su značajne. Međutim, u procesu traženja određenih festivala vrlo je važno da se podudaraju sa željenom slikom odredišta.⁵ Na primjer, želi li odredište uspostaviti imidž modernog europskog grada ili želi sačuvati sliku tradicionalnog grada. Izuzetno je važno pažljivo odabrati festivale za odredište, jer svaki događaj uvijek može imati i pozitivne i negativne učinke na sliku odredišta.

Veliki festival može ugroziti sliku odredišta, jer će turisti biti više uključeni u festival od samog odredišta, što neće imati dugoročni učinak, dok mali festival ne može privući dovoljnu pažnju turista ako je odredište nepoznato. Uvidom svih ishoda festivala očito je da oni mogu ponuditi razne ekonomske i socijalne koristi za odredište. Stoga bi destinacijski menadžeri trebali koristiti glazbene festivale kao učinkovito „oruđe“ za razvoj turizma u destinaciji i usvojiti dugoročni, strateški pristup event turizmu na polju planiranja i razvoja, kako bi ostvarili puni potencijal odredišta.⁶

⁵O'Toole, A.W., Harris R., Mc'Donnell, I., nav. dj., str. 37.

⁶Edgell, David L.: *Managing Sustainable Tourism: A Legacy for the Future*, Routledge, London, 2006., str. 75.

3. FESTIVALI KLASIČNE GLAZBE

Kada je riječ o festivalima klasične glazbe, može se reći kako postoje mnoge vrste tih festivala, kao što su operni, simfonijski, festival madrigal i slično. Gitara, klarinet, violina, kao i ostali klasični instrumenti su obilježje klasične glazbe.⁷ Na području Europe može se izdvojiti nekoliko festivala klasične glazbe, za koje se smatra da su najveći. To su: Salzburg festival, Richard Wagner festival, Prague Spring festival te mnogi drugi. Izdvojena su tri festivala za koje se smatra da su tri najveća festivala klasične glazbe u Europi. U nastavku će se svaki opisati kroz par rečenica.

Salzburg Festival je istaknuti festival klasične glazbe koji je prvi put održan 1920. godine. Održava se svakog ljeta, najčešće krajem srpnja u Austrijskom gradu Salzburgu, kao što i samo ime festivala govori. Intendant Jürgen Flimm i direktor koncerta Markus Hinterhäuser su 2006. godine vodili festival. Te je godine Salzburg proslavio 250. godišnjicu Mozartovog rođenja uprizorivši sva 22 njegova operna djela, uključujući dvije nedovršene opere. Salzburg festival u 2017. izvještava o prihodu od prodaje ulaznica od oko 27 milijuna eura i izravno i neizravno stvara vrijednost od 183 milijuna eura godišnje u Salzburgu. Festival tako osigurava zapošljavanje u Salzburgu (uključujući cjelogodišnje zaposlenike i sezonske radnike festivala prilagođene ekvivalentima s punim radnim vremenom).⁸ Slika 1. prikazuje mjesto održavanja festivala u Salzburgu.

⁷Bowdin, G. i sur.: Event management, Routledge, London, 2010., str. 53.

⁸Salzburg festival, dostupno na: <https://www.salzburgerfestspiele.at/en/>, (11.01.2022.)

Slika 1. Prikaz festivala u Salzburgu

Izvor: <https://www.sourcesecurity.com/news/siemens-advanced-integrated-technology-solutions-secure-salzburg-festival-co-1546-ga.23336.html>, (11.01.2022.)

Bayreuth festival, poznatiji kao Richard Wagner festival je festival klasične glazbe koji se održava jednom godišnje u Bayreuthu u Njemačkoj. Festival je prvenstveno namijenjen nastupima posvećenim njemačkom skladatelju 19. stoljeća Richardu Wagneru koji je bio dirigent i reformator opere. Wagner je sam osmislio i promovirao ideju o posebnom festivalu za izlaganje vlastitih djela, posebno svog monumentalnog ciklusa Der Ring des Nibelungen i Parsifal. Predstave se odvijaju u posebno dizajniranom kazalištu, Bayreuth Festspielhaus. Wagner je osobno nadzirao dizajn i izgradnju kazališta koje je sadržavalo mnogo arhitektonskih inovacija. Festival je postao hodočasničko odredište wagnerijanaca i ljubitelja klasične glazbe.⁹

Festival u Bayreuth svakog ljeta privlači tisuće Wagnerovih obožavatelja. Vrlo je teško doći do karata, jer potražnja uvelike premašuje ponudu. Međutim, 2013. godine ulaznice za jednu opernu produkciju nudile su se isključivo putem interneta. Izvještava se da su se ulaznice rasprodale u roku od nekoliko sekundi. Ova je ponuda ponovljena za sezonu 2014. godine, s ulaznicama za osam predstava, uključujući jedan cjeloviti ciklus Ring. Od 2014. godine

⁹Getz, D.: Event Management and Event Tourism 2nd edition, Cognizant Communications Corporation, New York, 2005., str. 64.

maloprodajne cijene karata kretale su se od 320 eura za sjedalo u prvom redu na štandovima do 45 eura za sjedalo u zadnjem redu galerije (treća razina). Vlasti Festivala marljivo kontroliraju promet ulaznica i nadziru web stranice poput eBaya kako ne bi došlo do prodaja lažnih ulaznica.¹⁰ Prilikom dolaska na festival, posjetitelji su dužni pokazati identifikacijski dokument s fotografijom koja odgovara imenu na listiću, kako bi se utvrdilo da ulaznica nije lažna. Slika 2. nudi prikaz građevine u kojoj se održava Bayreuth festival.

Slika 2. Prikaz građevine u kojoj se održava Bayreuth festival

Izvor: <https://www.bayreuther-festspiele.de/en/>, (12.01.2022.)

Prague Spring festival je festival klasične glazbe istaknutih umjetnika izvođača, kao i simfonijskih orkestara. Tradicionalno mjesto održavanja festivala je koncertna dvorana Rudolfinum, neorenesansna zgrada s izvrsnim gledalištem, smještena na obali rijeke Vltave. Festival dopunjuje ukrašena općinska kuća u Pragu koja ima veći kapacitet za sjedenje. Festival se posebno fokusira na podršku mlađim izvođačima. Međunarodno glazbeno natjecanje Praško proljeće osnovano je samo godinu dana nakon samog festivala i održava se svake godine u raznim instrumentalnim sekcijama.¹¹ Festival obilježava važne glazbene obljetnice uključivanjem djela dotičnih skladatelja u svoje programe, a predstavlja češke i svjetske premijere skladbi suvremenih autora. Ovdje su pozvani umjetnici i orkestri vrhunske kvalitete. Neki od onih koji su se pojavili na festivalu su Sviatoslav Richter, Lorin Maazel, Herbert von Karajan, Mstislav Rostropovich,

¹⁰Bayreuth festival, dostupno na: <https://www.bayreuther-festspiele.de/en/>, (12.1.2022.)

¹¹Prague Spring festival, dostupno na: <https://festival.cz/en/>, (16.1.2022.)

Julian Lloyd Webber, Boris Pergamenschikow te mnogi drugi.¹² Na slici 3. prikazano je mjesto održavanja Prague Spring festivala.

Slika 3. Prikaz Prague Spring festivala

Izvor: <https://blog.flyvictor.com/2016/04/15/praguefestival/>, (16.01.2022.)

Na slici 3. prikazano je mjesto održavanja Prague Spring festivala u ukrašenoj općinskoj kući u Pragu (Obecní dům). Nakon prikaza festivala klasične glazbe, u nastavku će se opisati nekoliko festivala na području Hrvatske.

Dubrovačke ljetne igre održavaju se svake godine u Dubrovniku tijekom srpnja i kolovoza. Festival je započeo 1950-ih godina i uključuje svakodnevne izvedbe kazališnih predstava te klasične i narodne glazbe i plesa. Predstave se održavaju na nekoliko pozornica na otvorenom unutar Starog grada oko dubrovačkih trgova i kula koje su stvorene isključivo za tu svrhu. Budući da su jedan od najvažnijih umjetničkih festivala u Hrvatskoj, Dubrovačke ljetne igre privlače najbolje hrvatske umjetnike, ali i neka međunarodna imena. Festivalski glazbeni program u početku je zamišljen kao predstavljanje najboljih skladatelja, solista i orkestara iz zemlje, ali je do kraja pedesetih već prerastao u pravu reviju vrhunskih solo umjetnika i sastava iz cijelog svijeta. Na Dubrovačkim ljetnim igrama nastupili su mnogi poznati umjetnici i orkestri koji su pridonijeli

¹²Prague Spring festival, dostupno na: <https://festival.cz/en/>, (16.1.2022.)

njegovu prestižu u svijetu. Osim redovitih nastupa Zagrebačke filharmonije i Simfonijskog orkestra Dubrovnik, na festivalu su nastupali Beogradski filharmonijski orkestar, Češka filharmonija te filharmonijski orkestri iz Londona, Beča, Berlina, Moskve, Varšave i slično.¹³ Na slici 4. prikazano je održavanje Dubrovačkih ljetnih igara, odnosno prikazana je pozornica u Starom gradu oko dubrovačkih trgova i kula.

Slika 4. Dubrovačke ljetne igre

Izvor: <https://min-kulture.gov.hr/UserDocsImages/slike/fotogalerija/2020godina/Dubrova%C4%8Dke%20ljetne%20igre/zatvaranje019.jpg>, (18.01.2022.)

Splitsko ljeto umjetnički je festival koji gradi svoj nacionalni i međunarodni ugled još od sredine 20. stoljeća. Uz Dubrovačke ljetne igre, to je festival s najdužom i najsajnijom tradicijom klasičnog spektra izvedbenih umjetnosti (opera, drama, balet i klasična glazba), koji se s vremenom širi nizom događaja: od jazz koncerata i filma festivala, na izložbe, predstave i ulično kazalište. Hrvatsko narodno kazalište u Splitu i nacionalno kazalište su zaduženi za organizaciju samog festivala. Splitsko kazalište i Splitska filharmonija, uz razne ugledne umjetnike iz Hrvatske i svijeta kao što su Marija Crnobori, Vladimir Habunek, Kurt Adler i Božidar Violić koji su bili nositelji programa tijekom prvih godina festivala. U narednim godinama festival je obogatio i

¹³Dubrovačke ljetne igre, dostupno na: <https://www.dubrovnik-festival.hr/>, (18.01.2022.)

proširio svoj program sudjelovanjem raznih poznatih kazališnih i glazbenih umjetnika.¹⁴ Slika 5. prikazuje Splitsko ljeto.

Slika 5. Festival Splitsko ljeto

Izvor:

[https://d35nxk5xx1d0px.cloudfront.net/repository/images/ variations/0/9/6/3/0963bbfb37fd4067bef520a86f624dbe view article new.jpg?v=20](https://d35nxk5xx1d0px.cloudfront.net/repository/images/_variations/0/9/6/3/0963bbfb37fd4067bef520a86f624dbe_view_article_new.jpg?v=20), (20.01.2022.)

¹⁴Splitsko ljeto, dostupno na: <https://www.splitsko-ljeto.hr/>, (20.01.2022.)

4. FESTIVALI POP GLAZBE

Ova kategorija festivala uključuje više žanrova popularne glazbe. Primjeri popularne glazbe uobičajene na pop festivalima uključuju folk-rock, rock and roll, country, elektroničku glazbu, hip hop, jazz, K-pop, soul, blues i druge.¹⁵ Neki od najpoznatijih festivala pop glazbe na području Europe su Tomorrowland, Glastonbury music festival, Sziget festival te razni drugi.

Tomorrowland je belgijski festival elektroničke plesne glazbe koji se održava u Boomu. Tomorrowland je prvi put održan 2005. godine. Sada se proteže na dva vikenda i obično se rasproda za nekoliko minuta. Ovaj masivni festival elektroničke glazbe postao je globalni fenomen. Poznat po svojoj rekordnoj međunarodnoj posjećenosti od 185.000 ljudi iz više od 75 različitih zemalja, iskustvo Tomorrowlanda trebalo bi biti na listi destinacija glazbenih festivala svake pojedine osobe koja voli festivale ovakve vrste.¹⁶ Tomorrowland trenutno ima dvadeset i šest službenih partnera, uključujući Pepsi Max, Budweiser i Brussels Airlines koji obavljaju različite poslove na promociji festivala.

Od 2011. godine Tomorrowland snima događaj i postavlja videozapise na YouTube. Snimanje se koristi i za službeni kratki film festivala u kojem se poseban naglasak stavlja na posjetitelje festivala s ciljem povećanja prodaje ulaznica za sljedeću godinu. Tomorrowland je 2013. godine belgijskom gospodarstvu donio 70 milijuna eura, od čega su 19 milijuna eura potrošili ljudi koji žive izvan Belgije. Festival je 2016. godine donio 100 milijuna eura i zapošljavao 700 ljudi na puno radno vrijeme prije i za vrijeme festivala, dok je 2017. godine festival donio sličan profit, odnosno 100 milijuna eura lokalnom gospodarstvu, ali je te godine zapošljavao 12.000 ljudi tijekom trajanja festivala, kao i 2018. godine kada je broj zaposlenih ostao isti. Za 2019. godinu festival je ostvario profit od 20 milijuna eura, te je bilo zaposleno oko 15.000 ljudi.¹⁷

Glastonbury festival petodnevni je festival suvremene izvedbene umjetnosti koji se održava u Piltonu, Somerset, u Engleskoj. Pored suvremene glazbe, na festivalu se održavaju ples, komedija, kazalište, cirkus, kabare i druge umjetnosti. Vodeći su pop i rock umjetnici s tisućama

¹⁵Edgell, David L., nav. dj., str. 85.

¹⁶Bowdin, G. i sur., nav. dj., str. 53.

¹⁷Tomorrowland, dostupno na: <https://www.tomorrowland.com/home/>, (23.01.2022.)

drugih koji se pojavljuju na manjim pozornicama i scenama.¹⁸ Festival se smatra velikim događajem u britanskoj kulturi, a nadahnut je etosom hipija, kontrakulture i slobodnih festivalskih pokreta. Od 1981. festival organizira lokalni farmer i vlasnik mjesta Michael Eavis (preko njegove tvrtke Glastonbury Festivals Ltd). Eavis je vodio festival sa suprugom Jean do njene smrti 1999. godine, a sada suorganizira događaj sa svojom kćeri Emily Eavis. Većina ljudi koji posjećuju festival noće u šatorima. Smještaj u kampu pruža se po cijeni standardne ulaznice, ali posjetitelji festivala moraju ponijeti vlastite šatore.¹⁹

Sziget festival je jedan od najvećih glazbenih i kulturnih festivala u Europi. Održava se svakog kolovoza u sjevernoj Budimpešti. Tjedni festival prerastao je iz relativno slabog studentskog događaja 1993. godine u jedan od istaknutih europskih rock festivala, s otprilike polovicom svih posjetitelja koji dolaze izvan Mađarske, posebno iz zapadne Europe. Do 1997. godine ukupna posjećenost premašila je 250.000, dosegnuvši u 2016. godini 496.000 posjetitelja iz 95 zemalja (dnevni kapacitet povećan je na 90 000). U 2019. godini taj je rekord jednom oboren kada je 565.000 posjetitelja prisustvovalo festivalu. Festival predstavlja značajan oblik promocije turizma, kao i ostvarivanje prihoda za sjevernu Budimpeštu.²⁰

¹⁸Getz, D.: Event Management and Event Tourism 2nd edition, Cognizant Communications Corporation, New York, 2005., str. 102.

¹⁹Glastonbury festival, dostupno na: <https://www.glastonburyfestivals.co.uk/>, (23.1.2022.)

²⁰Sziget festival, dostupno na: <https://szigetfestival.com/en/>, (23.01.2022.)

5. GLAZBENI FESTIVALI U HRVATSKOJ

Hrvatski se turizam mijenja, a mlađi putnici sve više posjećuju Hrvatsku ne samo zbog hrane, vina i plaža, već i zbog posjeta jednom od mnogih hrvatskih festivala. Od svih uzbudljivih stvari koje su se dogodile hrvatskom turizmu u posljednjem desetljeću, zasigurno je jedna i procvat glazbenih festivala koji uvelike utječu na samu promociju turizma Hrvatske.²¹ Hrvatska je postala nezaobilazna stanica u ljetnom festivalskom krugu, ugošćujući neke od najboljih europskih glazbenih festivala. Najpoznatiji festivali u Hrvatskoj usredotočeni su na glazbu, a uistinu postoji za svakoga ponešto: od popa i rocka na otvorenom s festivalom INmusic u Zagrebu, preko postave DJ-a svjetske klase u Ultra Europe u Splitu do intimnijih festivala za zaljubljenike u glazbu.²²

Glazbeni festivali koji se održavaju na području Hrvatske, pomažu u promociji i razvoju turizma, popunjavaju smještajne kapacitete, privlače velik broj turista, povećavaju razinu lokalnog poslovanja, doprinose profitom za grad u kojem se održavaju, kao i stvaranju imidža tog odredišta. Zasigurno, kada su u pitanju festivali pop glazbe na području Hrvatske se može izdvojiti INmusic festival u Zagrebu, Ultra u Splitu, kao i Seaspash u Šibeniku. U nastavku će se opisati sva tri navedena festivala, kao i njihov utjecaj na turizam.

5.1. Značaj INmusic festivala za turizam grada Zagreba

INmusic festival ogroman je festival glazbe u glavnom gradu Hrvatske, Zagrebu, koji svakog srpnja u grad dovodi neke od najvećih svjetskih umjetnika. Možda nije na plaži, ali INmusic se može pohvaliti predivnim mjestom uz jezero s kampiranjem na Otoku mladih u Zagrebu. National Geographic Traveler je INmusic festival svrstao među 3 svjetska festivala koja treba posjetiti, dok je američki Huffington Post svrstao INmusic među najboljih 10 festivala. Festival je pokrenut 2006. godine i obično se održava tijekom tri dana. Times je 2008. godine INmusic uvrstio među 20 najboljih europskih ljetnih festivala te se našao na CNN-ovoj listi 50 najvećih ljetnih glazbenih festivala u svijetu za 2013. godinu. Arctic Monkeys, The Prodigy, Pixies, samo su neka od imena koja su nastupila na ovom festivalu.²³

²¹Gibson, C.: Music Tourism: On the road again, Channel View Publications, Clevedon, 2005., str. 65.

²²Bowdin, G. i sur., nav. dj., str. 75.

²³INmusic festival, dostupno na: <https://www.inmusicfestival.com/>, (25.01.2022.)

Za vrijeme održavanja festivala, prema podacima Turističke zajednice grada Zagreba broj ostvarenih noćenja iznosi oko 30.000. Turisti dolaze iz raznih krajeva Europe, no najviše prednjače turisti iz Austrije i Njemačke.²⁴ INmusic je vrlo značajan za grad Zagreb. Pridonosi povećanju turizma, ostvarenjem povećanog broja noćenja, kao i samog profita. Slika 6. prikazuje nastup grupe Foals na INmusic festivalu.

Slika 6. INmusic festival

Izvor: <https://www.inmusicfestival.com/>, (25.01.2022.)

Na slici 6 prikazan je nastup rock grupe Foals, osnovane 2005. godine na Oxfordu. Također, prikazano je mjesto održavanja INmusic festivala, a to je Otok mladih u Zagrebu.

²⁴INmusic festival, dostupno na: <https://www.inmusicfestival.com/>, (25.01.2022.)

5.2. Značaj ULTRA festivala za turizam Splita

Ultra Europe je festival elektroničke glazbe na otvorenom koji je dio šireg Ultra Music festivala u svijetu, koji se sada proširio na dvadeset zemalja. Ultra Europe debitirao je kao dvodnevni festival tijekom 12. i 13. srpnja 2013. godine i održao se u Splitu u Hrvatskoj, uz dodatni Ultra Beach party na otoku Hvaru. U 2015. godini festival je postao dio Destination Ultra koji sada traje sedam dana u cijeloj Hrvatskoj i uključuje zabavu povodom otvaranja, trodnevni festival, regatu jahti, Ultra Beach i završnu zabavu. Mnogo je opcija koje sudionici Destination Ultra i Ultra Europe mogu iskoristiti umjesto smještaja. Konkretno za Ultra Europe, polaznici mogu rezervirati boravak u kampu Beachville, u kojem je prošle godine boravilo više od 4.000 ljudi. Kamp Beachville pruža sudionicima mogućnost kampiranja s prijateljima u šatoru ili mobilnoj kući. Ostali smještaji za Ultra Europe uključuju hotele, apartmane, hostele i sobe dostupne za iznajmljivanje.²⁵

Za vrijeme Ulte, turizam grada je u velikom porastu. Prema podacima, za 2019. godinu za vrijeme festivala u Split je stiglo više od 90.000 turista, a od toga je čak 60% izvan Europske unije. Iako održavanje festivala pridonosi povećanju turizma, on također sa sobom nosi i neke negativne posljedice, kao što je povećanje stope kriminala, konzumiranje i prodaja narkotika, što uvelike može utjecati na stvaranje negativnog imidža destinacije. No, za sada uspješnim policijskim intervencijama taj se problem svodi na minimum. Na slici 7. prikazan je festival Ultra.

²⁵Ultra Europe, dostupno na: <https://ultraeurope.com/>, (25.01.2022.)

Slika 7. Festival Ultra Europe

Izvor: https://s3.eu-central-1.amazonaws.com/festivall-bucket/app/public/ckeditor_assets/pictures/6/content_1.ultra.jpg, (25.01.2022.)

5.3. Značaj Seasplash Festival festivala za turizam Šibenika

Seasplash festival jedan je od najdugovječnijih hrvatskih festivala, idealan za sve one koji su vođeni dobrom voljom i željom za sjajnim i opuštajućim ljetnim odmorom tik uz more. Festival nudi četiri dana glazbe na nekoliko pozornica, kao i glazbu uživo na plaži, besplatno kampiranje, radionice, trgovine i još mnogo toga. Seasplash traje do ranih jutarnjih sati s najboljim izvođačima iz regije i poznatim imenima gostiju iz cijelog svijeta.²⁶ Predstavljajući bas glazbu i promičući kulturu zvučnog sustava, Seasplash je više od deset godina prava poslastica za sve ljubitelje reggaea, duba, drum'n'bassa, dancehalla, ska žanra i ostale srodne elektroničke glazbe.

Festival Seasplash temeljni je projekt Udruge Seasplash - neovisne kulturne organizacije koja je snažno orijentirana na društveni glazbeni angažman glazbe, umjetnosti i kulture kroz različite sadržaje i aktivnosti. Svojim aktivnostima i projektima značajno doprinosi razvoju neovisne glazbene i kulturne scene povezivanjem i umrežavanjem s nepotvrđenim umjetnicima kao i priznatim umjetnicima, profesionalcima i kulturnim aktivistima iz cijelog svijeta. Okružen prekrasnim plažama s kojih se pruža pogled na pulski zaljev, kao i na Nacionalni park Brijuni,

²⁶Seasplash festival, dostupno na: <https://seasplash-festival.com/hr/>, (27.01.2022.)

Seasplash je postao ogroman dio kulturnog identiteta regije i jedan od najčarobnijih glazbenih festivala u zemlji.²⁷

Seasplash festival je također uvršten u novogodišnji program Šibenika, što je gradu uvelike pridonijelo afirmaciji nezavisne kulture, kao i općenito društva. Za vrijeme novogodišnjeg festivala, oko 1.500 do 2.000 turista posjeti festival. Također, pored toga festival privlači veliki broj turista te ujedno i pridonosi razvoju turizma, kreiranju dobrog imidža destinacije, kao i povećanju profita. Na slici 8. prikazan je Seasplash festival.

Slika 8. Seasplash festival

Izvor:

<https://www.otvoreniportal.com/images/cache/article/a0755fd2c01e3382e07aea9a9f6adfd3.jpg>,

(27.01.2022.)

²⁷Seasplash festival, dostupno na: <https://seasplash-festival.com/hr/>, (27.01.2022.)

5.4. Utjecaj glazbenih festivala na turizam Republike Hrvatske

Glazbeni festivali predstavljaju jedinstveni turistički proizvod i pružaju priliku mnogim ljudima da putuju svijetom kako bi posjetili različite destinacije. Oni imaju važnu ulogu u turizmu Republike Hrvatske jer povećavaju dolazak posjetitelja i nude jedinstveno iskustvo koje turisti zauvijek pamte. Pravilnim upravljanjem resursa, stvaranjem tradicije i učinkovitom logistikom može se pridonijeti stvaranju pozitivnog imidža i prepoznatljivog imena, što ujedno privlači turiste. Kada destinacija postane poznata kao odredište glazbenog turizma, to donosi veliku novčanu korist, kako organizatorima glazbenih festivala, tako i svim ostalim posrednicima u turizmu, a na kraju naravno i samoj Republici Hrvatskoj.

Glazbeni festivali kao turistički proizvod pokazuju se isplativima, ne samo za organizatore festivala, već i za posrednike u turističkom poslovanju, poput agencija, prijevoznika i vlasnika smještaja. Hotelijeri i vlasnici privatnih smještaja mogu ponuditi svoje smještajne jedinice za posjetitelje glazbenih festivala u Hrvatskoj, kako bi im pružili usluge noćenja. Kada se pojedini festival organizira već duži niz godina, to stvara sliku popularnog događaja a i same destinacije u kojoj se festival održava. Zbog toga vlasnici smještajnih objekata mogu povišiti cijene i očekivati popunjene kapacitete. Moć glazbenih festivala da privlače različite posjetitelje, različitih pogleda na svijet, rezultira i otvaranjem različitih restorana, muzeja, galerija, raznih ugostiteljskih objekata te drugih usluga kako bi se turistima pružilo zadovoljstvo.

6. ISTRAŽIVANJE STAVOVA JAVNOSTI O UTJECAJU GLAZBENIH FESTIVALA NA TURIZAM HRVATSKE

Kroz ovo poglavlje prikazano je istraživanje stavova javnosti o utjecaju glazbenih festivala na turizam Hrvatske. Kroz prva dva potpoglavlja opisani su uzorak i metodologija. Nakon toga su prikazani odgovori ispitanika na provedenu anketu. U daljnjoj analizi prikazati će se rezultati samog istraživanja te će se putem grafikona i tablica prikazati postotak odgovora, kao i obrazloženje na svako pitanje.

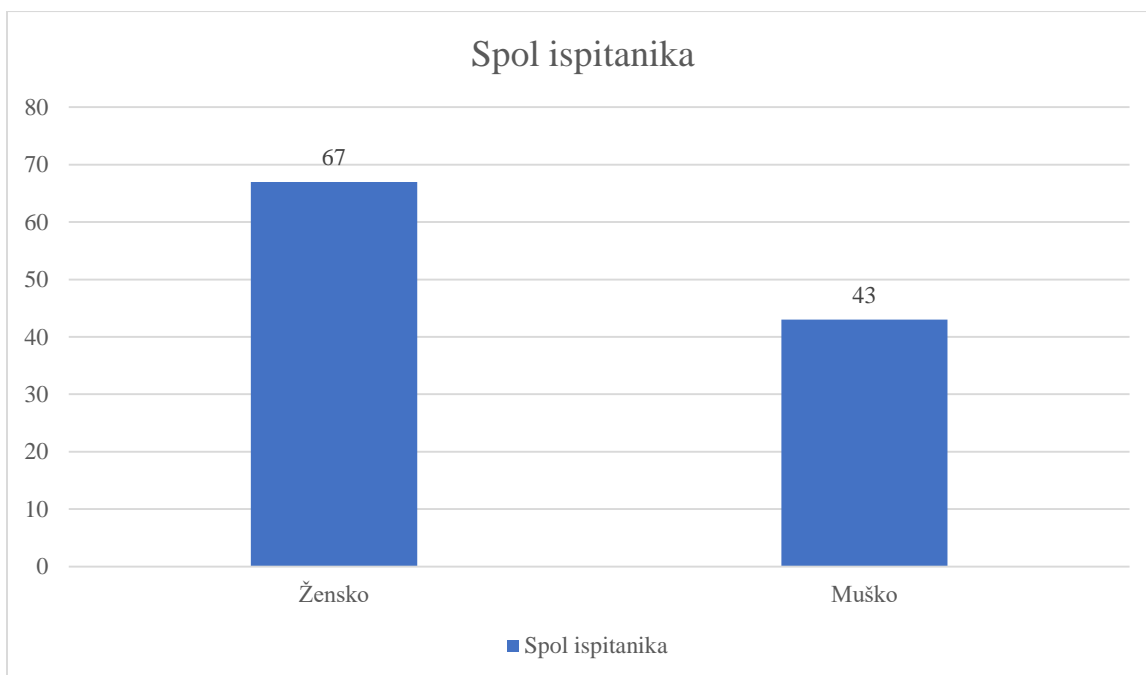
6.1. Uzorak i metodologija istraživanja

Kao instrument istraživanja korišten je anketni upitnik pripremljen na temelju nalaza iz literature te dostupnih upitnika kojima se obrađuje slična tematika. Pitanja u upitniku najvećim su dijelom formirana kao zatvorena pitanja (pitanje nudi konačan broj odgovora od kojih ispitanik bira jedno ili više). Istraživanje je provedeno putem interneta (online istraživanje). Anketni upitnik pripremljen je korištenjem opcija koje nudi Google Forms. Statistička obrada podataka provedena je u programu Microsoft Excel (inačica Office 2016.) Rezultati su prikazani u prikladnim grafovima. Rezultati nominalnih obilježja iskazani su relativnim (%) frekvencijama. Istraživanje je obavljeno na uzorku od 110 ispitanika, od toga anketu je ispunilo 67 ispitanika ženskog spola i 43 ispitanika muškog spola. Najčešći raspon godina ispitanika bio je 18 – 30, a zatim 31 - 40.

6.2. Prikaz i interpretacija rezultata

U nastavku su prikazani odgovori ispitanika putem grafikona i tablica, kao i obrazloženje na svako pitanje. Točnije prikazano je 9 pitanja na koje su ispitanici odgovarali te će svako pitanje biti potkrijepljeno grafikonom.

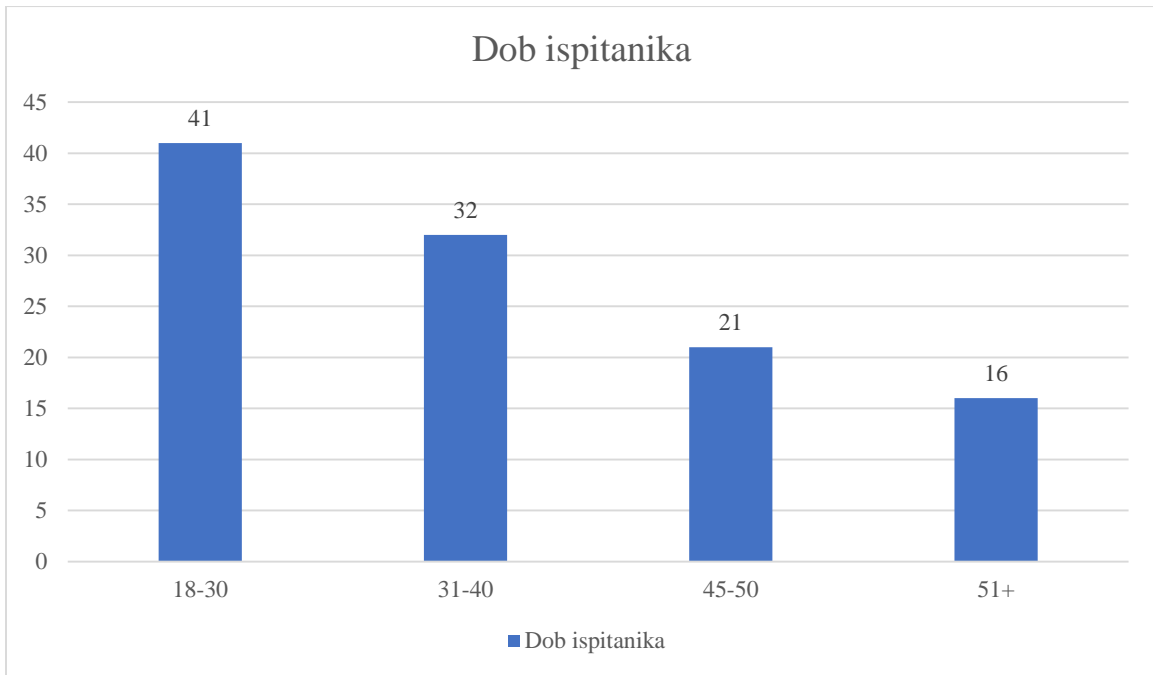
Grafikon 1. Spol ispitanika

Izvor: Izrada autorice na temelju vlastitog anketnog upitnika

Iz prikazanog grafikona 1. vidljivo je kako je anketni upitnik ispunilo 110 ispitanika, od toga je 67 ispitanika (60,9%) ženskog spola, dok su 43 ispitanika (39,1%) muškog spola.

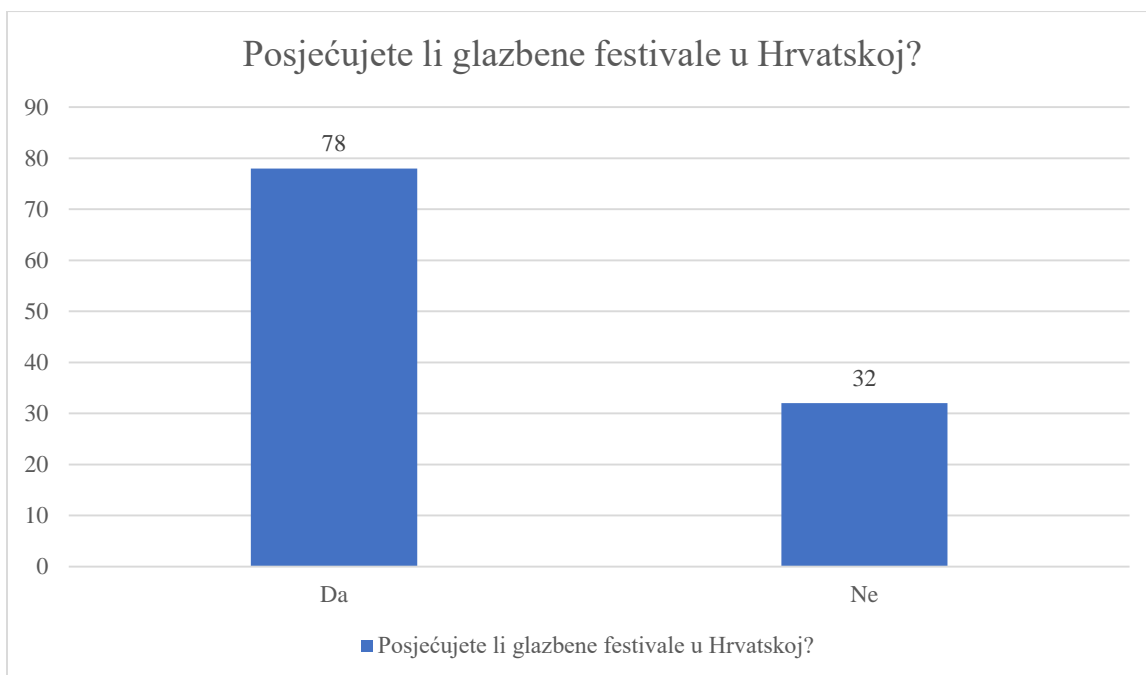
Grafikon 2. Dob Ispitanika

Izvor: Izrada autorice na temelju vlastitog anketnog upitnika

Iz prikazanog grafikona 2., vidljivo je kako najveći broj ispitanika, odnosno njih 41 (37,3%) pripada dobnoj skupini 18 - 30, zatim 32 ispitanika (29,1%) dobnoj skupini 31 - 40, dok 21 ispitanik (19,1%) pripada skupini 41 - 50 godina. Na samom kraju 16 ispitanika (15,5%) pripada dobnoj skupini 51+.

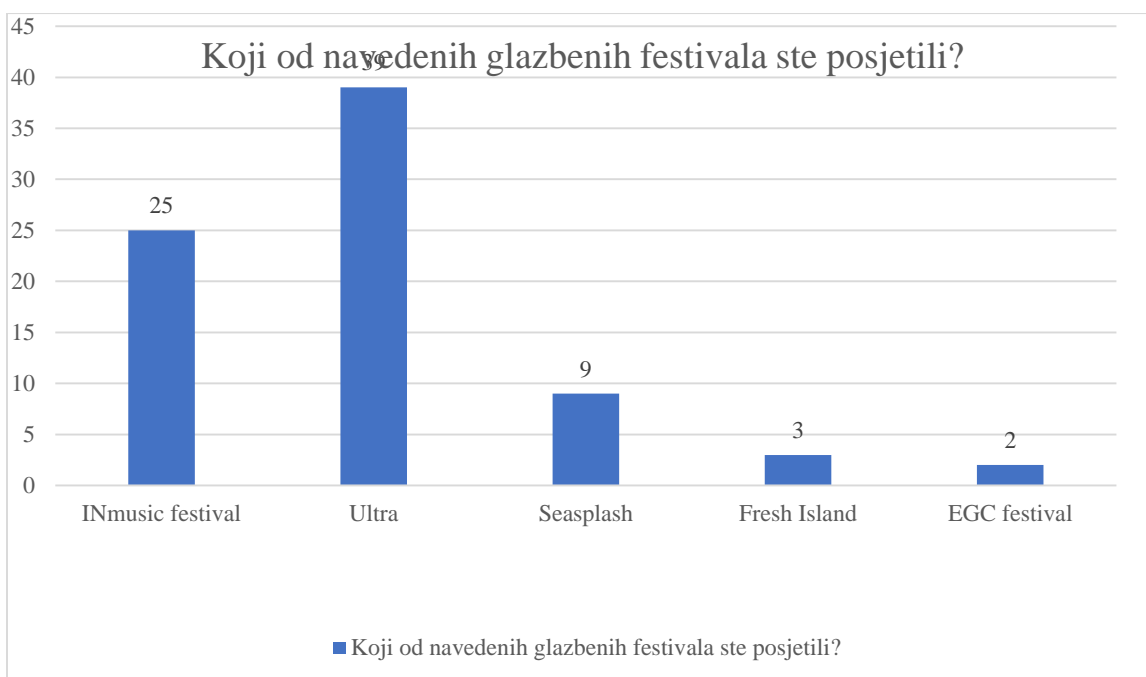
Grafikon 3. Posjet glazbenim festivalima

Izvor: Izrada autorice na temelju vlastitog anketnog upitnika

Iz prikazanog grafikona 3. vidljivo je kako je 78 ispitanika (70,9%) navelo da posjećuje glazbene festivale, dok su 32 ispitanika (29,1%) navela kako ne posjećuju glazbene festivale.

Grafikon 4. Glazbeni festivali koje posjećuju ispitanici

Izvor: Izrada autorice na temelju vlastitog anketnog upitnika

Kao što je vidljivo s grafikona 4. na četvrto pitanje anketnog upitnika je odgovorilo 78 ispitanika, odnosno oni ispitanici koji su na prethodno pitanje odgovorili kako posjećuju glazbene festivale. Najveći broj ispitanika, odnosno njih 39 (50%) je navelo kako su posjetili Ultru, dok je 25 ispitanika (32,1%) navelo da su posjetili INmusic festival. Znatno manji broj ispitanika, točnije njih 9 (11,5%) posjetilo je Seasplash, dok su 3 ispitanika (3,8%) posjetili Fresh Island festival. Na samom kraju 2 ispitanika (2,6%) navode da su posjetila EGC festival.

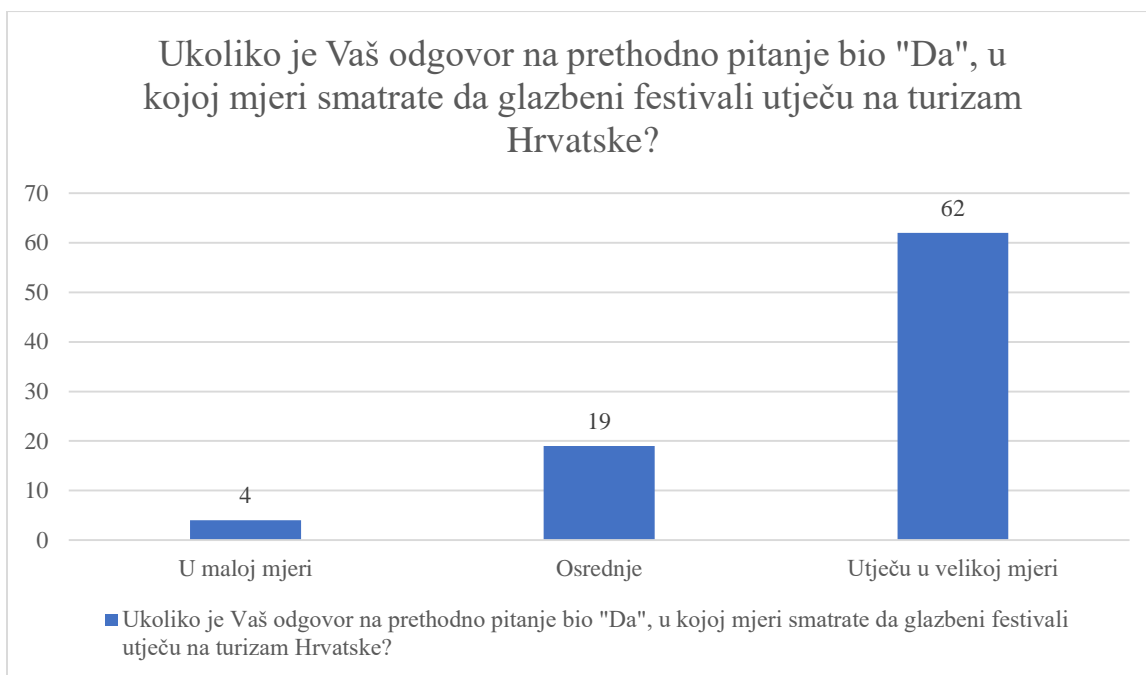
Grafikon 5. Stavovi ispitanika o utjecaju glazbenih festivala na turizam Hrvatske

Izvor: Izrada autorice na temelju vlastitog anketnog upitnika

S grafikona 5. može se vidjeti kako velika većina ispitanika, točnije njih 85 (77,3%) smatra kako glazbeni festivali utječu na turizam Hrvatske, dok 16 ispitanika (14,5%) smatra kako ne utječu, a samo 9 ispitanika (8,2%) je navelo kako nisu sigurni.

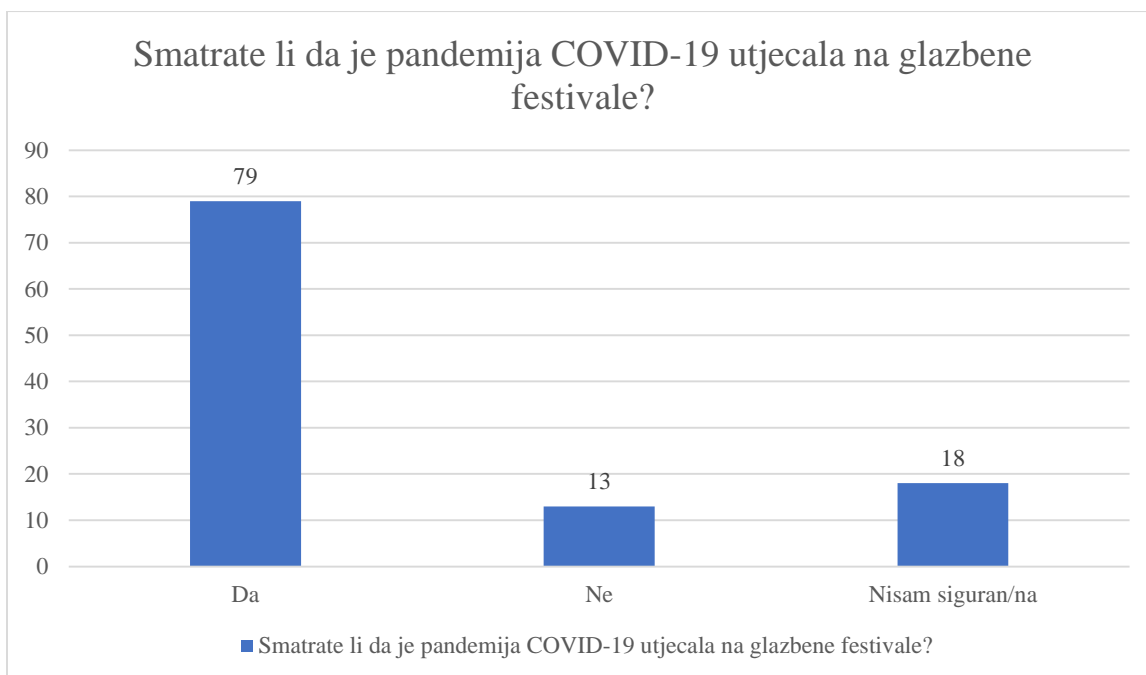
Grafikon 6. Stavovi ispitanika o utjecaju glazbenih festivala na turizam Hrvatske

Izvor: Izrada autorice na temelju vlastitog anketnog upitnika

S grafikona 6. vidljivo je kako 62 ispitanika (73%) smatraju kako glazbeni festivali u velikoj mjeri utječu na turizam Hrvatske, dok 19 ispitanika (22,3%) smatra kako utječu osrednje, a samo 4 ispitanika (4,7%) su navela da utječu u maloj mjeri.

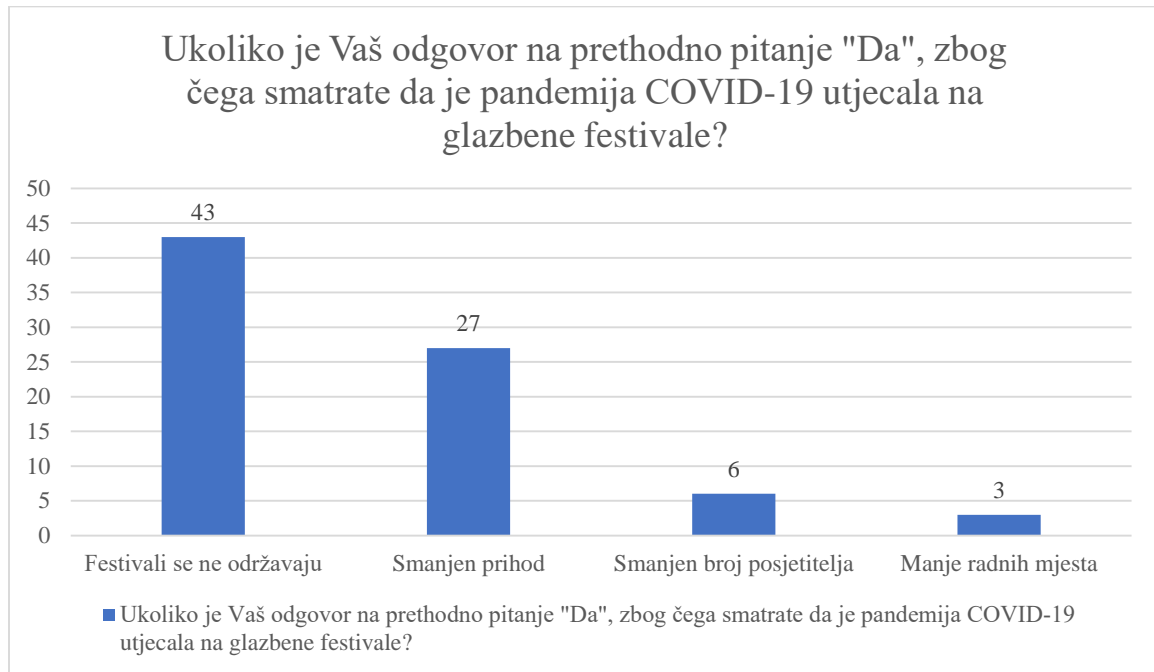
Grafikon 7. Stavovi ispitanika o utjecaju pandemije COVID-19 na glazbene festivale u Hrvatskoj

Izvor: Izrada autorice na temelju vlastitog anketnog upitnika

S prikazanog grafikona 7. vidljivo je kako najveći broj ispitanika, točnije njih 79 (71,8%) smatra kako je pandemija COVID-19 utjecala na glazbene festivale u Hrvatskoj, dok je 18 ispitanika (16,6%) navelo kako nisu sigurni, a samo 13 ispitanika (11,8%) smatra da pandemija COVID-19 nije utjecala na glazbene festivale.

Grafikon 8. Razlozi zbog kojih ispitanici smatraju da je pandemija COVID-19 utjecala na glazbene festivale

Izvor: Izrada autorice na temelju vlastitog anketnog upitnika

S grafikona 8. vidljivo je kako su 43 ispitanika (54,5%) kao glavni razlog navela neodržavanje festivala, dok je 27 ispitanika (34,2%) navelo smanjen prihod. 6 ispitanika (7,6%) je kao glavni razlog utjecaja pandemije COVID-19 navelo smanjen broj posjetitelja, dok su 3 ispitanika (3,8%) kao razlog naveli smanjen broj radnih mjesta.

Grafikon 9. Razlozi zbog kojih ispitanici smatraju da glazbeni festivali utječu na turizam Hrvatske

Izvor: Izrada autorice na temelju vlastitog anketnog upitnika

Na samom kraju anketnog upitnika ispitali su se razlozi zbog kojih ispitanici smatraju da glazbeni festivali utječu na turizam Hrvatske. Kao što se može vidjeti iz grafikona 9. najveći broj ispitanika, odnosno njih 39 (35,5%) smatra kako glazbeni festivali dovode do većeg broj posjetitelja, dok 32 ispitanika (29,1%) navodi kako povećavaju prihode što utječe na turizam. 21 ispitanik (19,1%) je naveo kako se pomoću glazbenih festivala stvara pozitivan imidž destinacije na kojoj se održava festival, dok 18 ispitanika (16,4%) navodi kako glazbeni festivali dovode do povećanja broja noćenja što dovodi do pozitivnog utjecaja na turizam Hrvatske.

6.3. Zaključak provedenog istraživanja

Kroz provedeno istraživanje stavova javnosti o utjecaju glazbenih festivala na turizam Republike Hrvatske, koje je provedeno putem online anketnog upitnika, može se zaključiti da većina ispitanika posjećuje glazbene festivale.

Istraživanje je provedeno na uzorku od 110 ispitanika, od čega je 67 ispitanika bilo ženskog spola, a 43 ispitanika muškog spola. Najveći broj ispitanika, njih 41, pripada dobnoj skupini 18 - 30 godina. Od 5 navedenih festivala najviše ispitanika posjetilo je Ultra festival u Splitu (njih 39), a na drugom mjestu nalazi se INmusic festival u Zagrebu kojeg je posjetilo 25 ispitanika. Velika većina ispitanika, njih 85, smatra kako glazbeni festivali u velikoj mjeri utječu na turizam Republike Hrvatske. Također ispitanici smatraju kako je pandemija COVID-19 uvelike utjecala na glazbene festivale, jer se dosta festivala nije održalo i ispitanici su imali smanjene prihode pa nisu mogli posjećivati glazbene festivale. Na posljednje pitanje u anketnom upitniku koje se odnosilo na razloge zbog kojih ispitanici smatraju da glazbeni festivali utječu na turizam Republike Hrvatske, 39 ispitanika odgovorilo je da dolazi do većeg broja posjetitelja, 32 ispitanika naveli su kao razlog povećavanje prihoda, što utječe na turizam. 21 ispitanik odgovorio je kako se pomoću festivala stvara pozitivan imidž destinacije u kojoj se festival održava i 18 ispitanika odgovorilo je da se povećava broj noćenja u ugostiteljskim objektima.

7. ZAKLJUČAK

Zaključno svemu navedenom kroz završni rad, može se reći kako glazbeni festivali predstavljaju manifestacije koje u velikoj mjeri privlače velik broj posjetitelja te ujedno utječu na turizam države u kojoj se održavaju. Mogu se podijeliti na dvije glavne kategorije, odnosno festivale klasične glazbe i festivale pop glazbe. Kada se govori o samoj posjećenosti glazbenih festivala, može se reći kako festivali pop glazbe privlače veći broj posjetitelja u odnosu na ostale festivale, što se može vidjeti i kroz provedeno istraživanje.

Glazbeni festivali su u proteklih nekoliko godina postali iznimno popularni na području Republike Hrvatske, posebice festivali koji su postali i svjetski popularni kao što su Ultra, INmusic festival, Seasplash i slični. Oni u velikoj mjeri doprinose turizmu Hrvatske na način što povećavaju broj noćenja, broj posjeta turista, doprinose većem prihodu i slično. Također, glazbeni festivali doprinose turizmu Hrvatske te da su iznimno važni za brendiranje i imidž destinacije na kojoj se održavaju.

Nakon teorijskog dijela, u radu je prikazan istraživački dio u kojem su se putem anketnog upitnika ispitali stavovi i mišljenja javnosti o utjecaju glazbenih festivala na turizam Hrvatske. Nakon interpretacije rezultata, može se zaključiti kako velika većina ispitanika smatra da glazbeni festivali u velikoj mjeri utječu na turizam Hrvatske, prvenstveno povećanjem broj noćenja, dolaska turista, kao i to da doprinose većoj financijskog dobiti. Sukladno svemu navedenom, može se zaključiti kako je teza „*Glazbeni festivali u Hrvatskoj imaju velik utjecaj na turistički promet, povećanje broja dolazaka, broj noćenja i financijske rezultate*“ koja je postavljena u uvodu potvrđena.

Na samom kraju, istaknut će se neke od preporuka za budućnost festivala i njihovu organizaciju. S obzirom na to da se zna dogoditi da izvođači prije samog početka festivala otkazu nastup, prva preporuka je da organizatori pokušaju osigurati rezervnog izvođača ako glavni otkáže. Druga preporuka je osiguranje potrebnih dozvola pravovremeno prije najave samog festivala, kako bi organizatori bili sigurni da će se festival održati, veći broj osiguranja koji će kontrolirati ulazak i izlazak posjetitelja s obzirom na to da su često prisutne velike gužve. Kao treća preporuka može se istaknuti povećan broj zaposlenih kako bi se sama organizacija brže i lakše obavila. Kao četvrta,

ujedno i posljednja preporuka istaknut će se veća promocija festivala. Organizatori bi trebali festivale više promovirati putem raznih promocijskih alata, s naglaskom na digitalne medije, posebice društvene mreže kako bi privukli što veći broj posjetitelja.

POPIS LITERATURE

Stručne knjige:

1. Bowdin, G. i sur.: *Event management*, Routledge, London, 2010.
2. Cerović, Z.: *Animacija u turizmu*, FTHM, Opatija, 2008.
3. Dulčić, A., Petrić, L.: *Upravljanje razvojem turizma*, Mate d.o.o., Zagreb, 2001.
4. Edgell. David L.: *Managing Sustainable Tourism: A Legacy for the Future*, Routledge, London, 2006.
5. Getz, D.: *Event Management and Event Tourism 2nd edition*, Cognizant Communications Corporation, New York, 2005.
6. Gibson, C.: *Music Tourism: On the road again*, Channel View Publications, Clevedon, 2005.
7. O'Toole, A.W., Harris R., Mc'Donnell, I.: *Festival & special event management*, John Wiley & Sons Australia Ltd, Milton, 2008.
8. Petrić, L.: *Osnove turizma*, Ekonomski fakultet u Splitu, Split, 2006.

Internetske stranice:

1. Bayreuth festival, dostupno na: <https://www.bayreuther-festspiele.de/en/>, (12.1.2022.)
2. Dubrovačke ljetne igre, dostupno na: <https://www.dubrovnik-festival.hr/>, (18.01.2022.)
3. Glastonbury festival, dostupno na: <https://www.glastonburyfestivals.co.uk/>, (23.1.2022.)
4. INmusic festival, dostupno na: <https://www.inmusicfestival.com/>, (25.01.2022.)
5. Prague Spring festival, dostupno na: <https://festival.cz/en/>, (16.1.2022.)
6. Salzburg festival, dostupno na: <https://www.salzburgerfestspiele.at/en/>, (11.01.2022.)
7. Seasplash festival, dostupno na: <https://seasplash-festival.com/hr/>, (27.01.2022.)
8. Splitsko ljeto, dostupno na: <https://www.splitsko-ljeto.hr/>, (20.01.2022.)
9. Sziget festival, dostupno na: <https://szigetfestival.com/en/>, (23.01.2022.)
10. Tomorrowland, dostupno na: <https://www.tomorrowland.com/home/>, (23.01.2022.)
11. Ultra Europe, dostupno na: <https://ultraeurope.com/>, (25.01.2022.)

POPIS SLIKA

Slika 1. Prikaz festivala u Salzburgu	6
Slika 2. Prikaz građevine u kojoj se održava Bayreuth festival.....	7
Slika 3. Prikaz Prague Spring festivala.....	8
Slika 4. Dubrovačke ljetne igre.....	9
Slika 5. Festival Splitsko ljeto	10
Slika 6. INmusic festival.....	14
Slika 7. Festival Ultra Europe.....	16
Slika 8. Seasplash festival.....	17

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Spol ispitanika	20
Grafikon 2. Dob Ispitanika	21
Grafikon 3. Posjet glazbenim festivalima	22
Grafikon 4. Glazbeni festivali koje posjećuju ispitanici	23
Grafikon 5. Stavovi ispitanika o utjecaju glazbenih festivala na turizam Hrvatske	24
Grafikon 6. Stavovi ispitanika o utjecaju glazbenih festivala na turizam Hrvatske	25
Grafikon 7. Stavovi ispitanika o utjecaju pandemije COVID-19 na glazbene festivale u Hrvatskoj	26
Grafikon 8. Razlozi zbog kojih ispitanici smatraju da je pandemija COVID-19 utjecala na glazbene festivale	27
Grafikon 9. Razlozi zbog kojih ispitanici smatraju da glazbeni festivali utječu na turizam Hrvatske	28

PRILOZI

Anketni upitnik:

1. Spol?

- a) Muško
- b) Žensko

2. Dob?

- a) 18 - 30
- b) 31 - 40
- c) 45 - 50
- d) 50+

3. Posjećujete li glazbene festivale u Hrvatskoj?

- a) Da
- b) Ne

4. Koji od navedenih glazbenih festivala ste posjetili?

- a) INmusic festival
- b) Ultra
- c) Seasplash
- d) Fresh Island
- e) EGC festival

5. Smatrate li da glazbeni festivali utječu na turizam Hrvatske?

- a) Da
- b) Ne
- c) Nisam siguran/na

6. Ako je Vaš odgovor na prethodno pitanje bio „Da“, u kojoj mjeri smatrate da glazbeni festivali utječu na turizam Hrvatske?

- a) U maloj mjeri
- b) Osrednje
- c) Utječu u velikoj mjeri

7. Smatrate li da je pandemija COVID-19 utjecala na glazbene festivale?

- a) Da
- b) Ne
- c) Nisam siguran/na

8. Ako je Vaš odgovor na prethodno pitanje „Da“, zbog čega smatrate da je pandemija COVID-19 utjecala na glazbene festivale?

9. Na samom kraju, prema Vašem mišljenju, zbog čega glazbeni festivali utječu na turizam Hrvatske?
